

12 30,

Pavlína Horácková: Výchova předškolních dětí z pohledu gender studies posudek diplomové práce

Téma genderu jako sociální konstrukce jde napříč sociálními vědami. Současné sociální vědy rozlišují mezi pohlavím biologickým (sex) a sociálním (gender). Zatímco s pohlavím biologickým se většina z nás narodí (s výjimkou hermafroditů a dalších postižení), do pohlaví sociálního jsme socializováni. Z pohledu gender studies není ovšem náš gender jen funkční odvozeninou našeho biologického pohlaví, ale je i jeho prohloubením na základě nerovně distribuované moci mezi jednotlivými gendery v lidské společnosti. Autorka si jako hlavní problém své diplomové práce zvolila otázku, jaké jsou projevy genderově specifické výchovy malých dětí, kdy genderová výchova začíná a nakolik je platná teze, že tato výchova je na počátku přijetí buď v zásadě nadřícené (mužské) role, nebo podřícené (ženské) role v lidské společnosti.

V teoretické části autorka prokázala hlubokou znalost dané problematiky. Dokladem toho je seznam téměř padesáti položek odborné literatury, kterou používá. Navíc se nespokojila s literaturou českou, ale prostudovala i několik titulů v anglickém jazyku. V kapitole první seznamuje čtenáře se základními vysvětleními příčin genderové socializace (biologická, psychoanalytická, sociálního učení, atd.). Největší pozornost věnuje teoriím feministickým, což je paradigma z kterého autorka vychází. Zatímco ostatní teorie jsou pouze představeny, feministické paradigma je konfrontováno s autorčíným empirickým výzkumem.

Za velice přínosnou pokládám právě konfrontaci feministické teorie s výsledky empirického výzkumu ve třetí kapitole. Je velkým nešvarem diplomových prací jejich rozdělení na první - teoretickou a druhou - empirickou část, které pak ovšem spolu příliš nesouvisí, tomuto se diplomantka vyhnula postupem, kdy za teoretickou částí ihned kopírovala část empirická. V empirické části zvolila autorka výzkum výchovy dvojčat předškolního věku různého pohlaví. K této volbě přistoupila s ambicí zjistit, jak odlišně přistupují rodiče k dívkám a chlapcům. Pokud by si volila rodiny s jedináčky nebo rodin s více potomky stejného pohlaví, nebylo by srovnání snadné, neboť by tam vstoupil i specifický styl výchovy u jednotlivých rodičů, pokud by si volila rodiny s věkově rozdílnými dětmi různého pohlaví, mohlo by se zde dostavit zkresení výchovy na základě různého věku (od starších dětí je očekávána větší odpovědnost). Rodiny s dvojčaty se rozhodla zkoumat pomocí kvalitativní metody rozhovoru.

Rozhovory, které provedla, v zásadě potvrzují (s několika výjimkami) teoretická východiska, o něž se autorka opírá. Je možné, že výjimky (např. chování dětí z hlediska agresivity) jsou dány faktem, že se jedná o dvojčata. Možná, že mají dvojčata svůj vlastní specifický styl genderové výchovy, kde se k vědomí odlišného genderu přidává ještě vědomí, že jde o dvojčata. Můžeme očekávat, že dvojčata budou vychovávána spíše obdobně – z hlediska genderu možná někde ve středu mezi muži a ženami, nebo se rodiče budou naopak snažit je pomocí genderu odlišit. Zkušenosti z genderově specifické výchovy dvojčat je tedy možné aplikovat na celou společnost jen s určitými výhradami. Za slabinu pokládám, že autorka nezminila věk, vzdělání, sociálně-ekonomický status a hodnotovou soustavu zkoumaných rodin. Domnívám se, že zkoumané rodiny patřily spíše do středních a vzdělanějších vrstev, což mohlo zkraslit celý výzkum.

Autorčín výzkum nás upozornil na důležitou skutečnost, že genderově specifická výchova předškolních dětí nepochybně existuje, ale je ovlivněna i dalšími faktory. Je to například: věk rodičů, jejich sociálně-ekonomický status, hodnotová orientace, skutečnost zda se v rodině nachází oba rodiče, nebo se jedná o neúplnou rodinu, skutečnost zda jde o jedináčka, o dítě se sourozenci nebo o dvojčata, jaké je jeho zařazení mezi ostatní sourozence z hlediska věku a další.

Na práci je také nutno ocenit její nadprůměrný rozsah – 130 stran.

Závěrem je ovšem nutno zmínit několik formálních nedostatků práce. Pokud zmiňujeme nějakého autora či autorku a dokonce uvádíme rok publikace knihy, kde sdělil čtenářům svou teorii, měli bychom toto dílo uvést v seznamu literatury. Např. Pokud na s. 113 zmiňujeme „Elisabeth Badinterovou (1980)“, je chyba, že tuto autorku nenalezne čtenář v seznamu literatury. Pokud její dílo autorka neprostudovala, měl by být přímo v textu odkaz alespoň na dílo, kde se o ní dozvěděla, a toto dílo by nemělo chybět v seznamu citované literatury. Určitý závěrečný chvat se podepsal na řadě překlepů a gramatických chyb (viz s. 124 a další). Chvat se projevit také na skutečnosti, že stránky 30 – 36 byly v práci vytištěny dvakrát a lze jen doufat, že v druhém exempláři DP nechybí.

Diplomovou práci pokládám přesto za velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

Stanislav Holubec, Praha 24. 12. 2007